Ч. 21 (13.260). Львів, понеділок 30. січня 1933. Poesztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щади. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
Ціна цього числа 20 сот.

ДВІ ВЕЛИКОДЕРЖАВИ.

ОГЛЯД СИТУАЦІЇ У ФРАНЦІЇ ТА НІМЕЧЧИНІ.

УПАДОК УРЯДУ ПОЛЯ БОНКУРА.

Ледви кілька тижнів тому впав у Франції кабінет Еріота, провалившись на справі воєнних довгів. Це була трагічна ситуація голови уряду, коли він зуживав усю силу арґументації, що Франція мусить довг заплатити, а парлямент відповідав йому вічно одним хоровим окликом „ані одного су". Так чи інакше, чи мав Еріо слушність чи ні, — відійшов на „відпочинок", а його місце зайняв ніби-соціяліст, військовий міністр, адвокат Поль Бонкур.

Найшовся той новий премієр Франції у незавидній ситуації. Передовсім справа франко-американських відносин, загострена згаданим рішенням палати депутованих, стояла вічно на черзі дня: бо крик „ані одного су" ні трішки такої справи не полагоджує. Радикалізм внутрішньо-німецьких відносин разом з активізацією німецької закордонної політики та зріст ревізіоністичної кампанії висувають перед французькою дипльоматією дуже важкі перспективи. На півдні — зріст італьо-югославянського конфлікту й щораз небезпечніший „ґаліматіяс" на Балкані; вкінці пожежа на Далекому Сході ставить Францію у небувало прикру ситуацію поміж Америкою, Японією, Анґлією та — Союзом Народів. Це найбільш загальниково й поверховно згадані французькі міжнародні клопоти. Але вони стають ще де-де більшими, коли додати внутрішню ситуацію Франції. Цю ситуацію схарактеризувати неважко: поруч із найбагатшою країною світа Злученими Державами Півн. Америки, господарську крізу переживає вже й найбагатша держава Европи — Франція. Її бюджет, вишрубований до 13 міліярдів франків, виявив в останньому році близько двоміліярдовий дефіцит. Після скреслення німецьких репарацій — санація державних фінансів стала найболючішим актуальним завданням французького уряду.

За реформу фінансів узявся міністр Шерон. Зі своїм проєктом, який довго устійнював цілий уряд з фінансовою комісією парляменту, він прийшов перед парлямент. Засадами проєкту було: 1) компресія бюджету до суми 10, а навіть до 7-ми міліярдів, 2) знижка видатків головно через знижку урядничих платень та соціяльних чинитьб держави і 3) звишка доходів через нові податки. Ясна річ, що такий проєкт не задовольняв нікого: ані поодиноких членів кабінету, ані парляментарної лівиці, яка творить у парляменті більшість, — ані правиці, яка дістала знамениті зачіпні точки у засадничій кампанії проти „соціяліста" Поль Бонкура.

Початкові голосування у парляменті виказували перевагу уряду, який від самого початку ставив справу руба, стоючи на слушному становищі, що в тій ситуації не може бути неясних пунктів. Врешті після цілонічної дебати в 6. год. зранку почалось голосування над цілістю бюджету. „Проти" висловилося 390 послів, „за" 193. В той спосіб упав кабінет Поль Бонкура який в 7. год. зранку поїхав до президента республики Лєбрена скласти йому збірну заяву димісії від усіх міністрів.

Покищо нема ще навіть назвищ кандидатів на наслідника на французького премієра.

ПЕРЕД УПАДКОМ ШЛЯЙХЕРА.

Одночасно з крізовими звістками з Франції насувають подібні звістки з Німеччини. Уряд ґен. Шляйхера урядує 2 місяці, але весь той час займали закулісові розмови, переговори й інтриґи, які мають або стабілізувати нинішній німецький кабінет бодай на якийсь передбачений час, або його — повалити. В той спосіб Німеччина все ще переживає щойно „підготовчий" період, або вірніше — період пермапентної крізи.

Спершу була надія, що ґен. Шляйхер здобуде собі всю демократію, від центру до соціялдемократів, — цих останніх бодай як пасивних глядачів. Потім виринула можливість використати розлім серед гітлерівців та притягти до уряду групу Штрассера. Однак одна й друга комбінація провалилася. Зате збільшився рух в опозиційному таборі. Почались інтриґи Ґуґенберґа, який денунціював Шляйхера перед Гінденбурґом, що Шляйхер „капітулює перед більшовиками" та „загирнює авторитет". Але Ґуґенберґ не є єдиним претендентом до влади. Є ще два інші — обидва сильніші від Ґуґенберґа: Гітлер і фон Папен. Вправді цей останній є мужем довіря реакційної правиці Ґуґенберґа, а проте має у Гінденбурґа більше особисте довіря, ніж сам старий Ґуґенберґ.

І ось цей останній почав працювати над новою комбінацією: Папен, як канцлер, чільні гітлерівці у кабінеті з Ґерінґом як віцеканцлером, та Ґуґенберґ, як міністр обєднаних господарських ресортів. Не брала ця комбінація під увагу трьох чинників: Гінденбурґа, який всетаки має рішаючий голос і покищо довіря Шляйхерові; Гітлера, який відкинув уже раз концепцію делеґувати своїх підвладних до уряду, але самому зректися портфелю канцлера, та Шляйхера, який в останній хвилині може не зректися влади та сягнути за обороною до — Райхсвери.

Очевидно, існують і інші комбінації. Нпр.: Гітлер, як канцлер. Однак Гінденбурґ заявив уже раз, що національ-соціялістичної диктатури він не хоче. В такому разі канцлерський уряд Гітлера був би залежний від того, чи предложив би він Гінденбурґові не свою диктатуру, а підтримку парляментарної більшости. Тоді ж автоматично на арену входить — католицький центр з б. канцлером Брінінґом. Може ще й бути таке, що ґен. Шляйхер згодиться повернути до ролі міністра Райхсвери у реактивованому кабінеті Папена, що опирався би цим разом також на гітлерівців...

А покищо висить у Німеччині марево або безвиглядних нових виборів, або явної безпарляментарної диктатури. Конвент сеніорів рішив скликати райхстаґ на вівторок 31. ц. м. Першою точкою буде декларація уряду. Дискусія вияснить відразу ситуацію. Коли ґен. Шляйхер матиме в кишені декрет на розвязання райхстаґу — зможе розвязати його ще перед голосуванням. Коли такого декрету Гінденбурґ не підпише — його доля буде залежати від гітлерівців і комуністів, які взаємно вистрілюються на вулицях Берліна, але які в парляменті йдуть рука в руку!

Понура внутрішньо-політична ситуація Німеччини та мінімальні вигляди на її покращання.

Американське Різдво й коляди.

Українські коляди практичним підручником рідної мови для імігрантських дітей. — Потреба ревізії мови й тексту коляд.

(Під увагу краєвих церковних кол.)

Ню Йорк, 10. січня 1933.

Існування українських громад поза границями рідного краю вкладає нові, до недавна невідчувані, обовязки на матірний край. Це показується напр. при нагоді цьогорічного Різдва. Раз, чи може двічі до року, трапляється нагода побачити по великих містах Америки молодий український доріст побіч старих іміґрантів. Звичайно обі ті ґенерації живуть своїм окремим життям: мають свої окремі клюби, часом інші товариства, і лише не знають ще, як створити свою окрему церкву. Але молодь це питання так розвязує, що ходить на ранішні Служби Божі, тобто на читані, а співані вже лишає своїм батькам. На ранніх богослуженнях нема проповіди, то й молоді лекше, бо проповідей, виголошуваних українською мовою, вона не слухає, а проповідей анґлійською мовою ще нема кому голосити, бо ледви кількох священиків походить з молодого, американського доросту. Решта — це уроженці старого краю.

Але Різдвяні Свята і ще деякі інші зводять і молодь і старших разом. По великих містах введено звичай, що в саму північ на Різдво правиться співану Службу Божу. Це зроблено тому, бо більшість українців мусить іти в день до роботи. Отже, щоби пошанувати рідну традицію і не втратити працю („джабу"), винайшли компроміс. А що з нагоди американського „крисмесу" в католицьких церквах правлять богослуження опівночі, то не було тяжко й молодь притягнути до української церкви на різдвяне богослуження в північ. От тому в „тиху, святу Ніч" сходяться разом два українські покоління: стара, заіміґрована з Европи українська громада і молода, автохтонна, американська. Це справжня романтика, яка витворює сердечний настрій між обома таборами.

Але при такім компромісі слідно цілковиту уступчивість молодої ґенерації. Вона настільки вирозуміла, що вже в нічім не протестує проти своїх батьків. А хто збоку дивиться, то приходить до висновку, що таки є проти чого протестувати.

Під примусом батьків діти остаточно годяться ходити до української школи. Спершу багато дітей протестує, тікає зі школи, але, коли батьки вперті, коли припильнують дитину, то вона остаточно дасть себе нахововстати і піде за наказом батьків хочби для „святого спокою". Всеж, мало хто є „з каменя" і пересічна дитина не має сили вічно наражуватися на авантюри. Часом, а то й доволі часто, скорше ломляться батьки й уступають перед дітьми. Але з правила побіджають батьки, бо навіть і в Америці діти не мають окремого притулку, кудиб могли втікти з батьківського дому. Поліція насилу завертає їх до тата-мами. Отже остаточно діти не бачать іншого виходу, як дати запровадити себе до української, звичайно парохіяльної, школи. Спершу вони пробують іґнорувати вчителя, придумувати найріжнородніші пакости, щоби вчитель прогнав їх зі школи, але звичайно українські вчителі розуміють „благородні" наміри своїх учнів та придумують ріжні „тріки", щоби таки зробити з тих дітей українців. Звичайним таким тріком є порозуміння з батьками на окремих конференціях і тоді наша рідна „березова каша" є дуже спасенним доказом про потребу, а то й конечність рідної школи на чужині.

А по такій „пацифікації" треба таки подбати про справжню науку. Отже починається від пісень. Тут уже наше „Євшан-Зілля" робить своє. Як лише українська дитина зачує українську пісню, вона переходить внутрішню, духову переміну. Спершу тратить свою американську бундючну вдачу, а потім вже несвідомо повторяє слова й мельодію української пісні. Очевидно, вчителі стараються пояснювати значіння слів та історичний підклад пісень і по якімсь часі діти набирають свідомости, що українські пісні справді є найгарніші; що історія України в періоді боротьби з татарвою подібна до історії Америки в часі боїв з індіянами; що українські козаки виконували на Сході Европи таку саму місію, як на Заході Америки сповняв Буффало Біл і т. п. А як приходить час Різдвяних

Свят, тоді обовязково, — бо школа звичайно парохіяльна — треба вчити українських коляд.

І ось тут починається клопіт. Як лише почнуть співати „Прийшол днесь со небес, щоби вздріл люд свой весь", а потім поетично-ономатопійне: „Месіяш Христос наш і Пан наш для всіх нас" — діти лише витріщать очі. Деякі слова вони ще розуміють. Але значіння тих слів, то вже й сам учитель не розуміє, як часто не розумів і той київський бурсак, що то напр. написав про Гарасима, як то він „скочил по струнах, сівши на два коня". Правда, учитель має деякі нові підручники коляд і пробує вчити з них зукраїнщені коляди. Але й це мало помагає, бо діти попринесять „кантички" від своїх батьків з дому з наказом, що то так треба співати коляди, як „тато кажуть". Там, де сильніший учитель, — а це рідко буває, бо може втратити „посаду", — то він таки навчить дітей якоїсь зукраїнщеної коляди. Адже річ у тім, щоби при помочі пісень навчити дитину української мови. Але, як на само Різдво стрінуться діти з батьками в церкві, як діти заведуть „щоби спас люд увесь", а батьки як затягнуть „щоби вздріл люд свой весь", то повстане така саламаха, що годі її зїсти. Але тати сильніші, дітей перекричать і піде „Месіяш для всіх нас" і т. д. аж до того Гарасима, що скакав по струнах аж на двох конях — на велику втіху дітей.

Але саме тут кінчиться комедія, а починається трагедія. Навіщо дитині вчитися пісень українською мовою, як їх не можна співати в церкві? І що то за така українська мова, що самі батьки її не признають при співі на хвалу Господню?

Чи може підождати нам, аж вимре старе покоління з його привичними анахронізмами і тоді щойно будемо вчити молодь коляд українською мовою? — Тієї молоді вже не буде. Вона піде до чужих церков, де співають англійською мовою. А раз перерветься традиція в родині, то вже внука не стягнеш до української церкви, коли батько пішов до чужої.

Отже тут треба вжити авторитету рідного краю та зокрема авторитету нашої церкви. Рік часу вистарчить, щоби зложити комісію знавців української мови й церковної традиції. Перебрати в першій мірі самі коляди, навіть зцензурувати й того „Михайла дишканта і Грицька за альта" й інші подібні; з інших коляд перейти кожне речення, чи воно має сенс; в реченнях обчистити мову; додати нові коляди, написані вже під теперішню пору; загалом мати на увазі також національно-педагогічний мотив при такій праці. Тоді зложити коляди друком, зробити з друкованого складу фотографічні плити, дати „імпріматур" і вислати українські коляди до всіх українських церков по цілому світу. Раз нехай маємо якусь одноцілість і церковний авторитет для вірних. Бо найбільшою перепоною в заведенні коляд рідною мовою по церквах є таки самі найвірніші вірні, котрі за іновації проженуть дяка, проженуть священика, але не зможуть прогнати книжки, коли іншої не буде. Тоді українські діти на чужині зможуть безпечно співати українські коляди і пригадувати собі, що такі самі коляди співає разом з ними не лише їх тато-мама в Америці, але й українець в Канаді й у Бразилії і в Аргентині і в Австралії, ну і на самій матірній землі.

А як такий спосіб неправильний, то нехай компетентні чинники подбають про інший, але доцільний.

Д-р Семен Демидчук.

Жиди, кріза і господарський шовінізм.

Жидівська нужда і український націоналізм.

У половині січня відбулась у Варшаві конференція сіоністичних діячів із цілої Польщі, в тім числі і зі Східної Галичини. Конференцію скликав обєднаний сіоністичний комітет з приводу нестерпного економічного положення жидів. Реферат — як подає „Гайнт" з 17. ц. м. — виголосив д-р Ротенштрайх, ілюструючи його поважним циферним матеріялом.

Д-р Ротенштрайх вийшов із великого упадку кількости торговельних патентів, які що-року викуплюють купці. Коли ще в р. 1928 викуплено їх у Польщі 485 тисяч, то в 1932 р. уже тільки 344 тисячі. Число патентів зменшилось на зах.-польських землях, де жидів мало, всього на 13 тисяч, зате в Конгресівці, Галичині і на „кресах" на 108 тисяч, з чого — як калькулює референт — біля 80 тисяч, припадає на жидів. Рахуючи 5 осіб на родину, д-р Ротенштрайх прийшов до заключення, що 400 тис. в жидівському купецькому середовищі залишилось протягом 4 літ без хліба. До цього числа доходить ще поважна кількість ремісників, між якими панує страшне безробіття, хоч важко тут за статистичні дані. Коротко — **на 1.400.000 жидів у Польщі половина не має вже сьогодні варстату праці, не має з чого жити.**

До причини загально-світової нужди, якою є погана конюнктура, доходять для жидів ще інші причини, про які не-жиди не мають поняття. А саме причини: структуральна і політична. Господарська структура жидів — це торговля. І тепер, коли тиснені крізою, хотілиб жиди змінити свої професії і перейти в інші царини господарки, то стрічають вони в цьому непереможні перешкоди середовища.

Бідкаючись на толерантне середовище, не поминув д-р Ротенштрайх і українців:

„Українські націоналісти — сказав він — **ведуть політику урбанізації,** прямують до опанування українським елементом щораз більшої скількости економічних позицій по містах і тим способом випихають жидів"...

Досі — як відомо — жиди нарікали на українські кооперативи, що вони витискають жидів **із сіл,** встряваючи самі в торговельне діло, в діло дистрибуції товарів серед сільського населення. Тепер — як бачимо — обвинувачення своє жиди поширили, добачуючи і **по містах** в розбудові нашого господарського дорібку замах на засиджені жидівські права, на їхні варстати праці...

Делеґати, що забирали голос у дискусії підкреслили жахливі обяви юдофобії, і то не тільки в Польщі, але і в цілому світі. Навіть в Америці, де господарські позиції жидів були дуже сильні, стратили вони тепер майже все, що добули в літах ліпшої конюнктури. У Німеччині загально бойкотують жидів. Останнє розпорядження дотично товарових домів т. зв. „одних цін" звернене виключно проти жидів. **„У цілому світі панує тепер господарський шовінізм** — сказав п. Гольдман з Берліна. Один нарід хоче відмежуватись від другого народу. Скрізь зачиняють брами..."

Справді дивно, що серед загально пануючих тенденцій усамостійнитись у господарській ділянці, жиди спеціяльний жаль чують до українців за їх спроби (на жаль досі-розміром не такі великі) розбудувати теж своє господарське життя, аби сяк-так поліпшити положення мас і дати заробіток безробітній інтелігенції, що напевно не менше від жидів бідує...

В. Н-вич

Мала Антанта на овиді.

Мала Антанта рішила, як повідомляє „Тас", з приводу справи перевозу зброї з Італії через Австрію до Мадярщини затіснити ще більше оборону своїх інтересів. Гостина югосл. короля Олександра у румунського короля Карла і розмови міністрів закордонних справ обох держав вказують проречисто яку вагу привязують у Білгороді, Букарешті а певно теж у Празі до тріввкого обєднання задля самооборони не тільки перед відбудовою Угорщини, але й перед ревізією границь середньої Европи.

—o—

Афера Гіртенберґа.

В колах Союзу Народів довідуються, що Франція й Анґлія рішилися на дипльоматичний крок у Римі, Відні і Будапешті з приводу афери Гіртенберґа (перевозу зброї з Італії до Угорщини). Уряди малої антанти домагаються вияснень з Римі, Відні і Будапешті та застерегли собі виступити на всякий випадок з тією справою в Раді Союзу Народів. Загально думають, що Рада Союзу Народів займеться справою ще на теперішній сесії.

Британська інтервенція в Римі.

ЛЬОНДОН, 28. І. ПАТ. З міродатних кол повідомляють, що В. Британія заявила готовість виступити з інтервенцією в Римі у справі пачкування зброї з Італії до Мадярщини крізь Австрію. Справа, видвигнена Малою Антантою в Женеві грозить неприємними наслідками. Щоби не допустити до ускладнень на женевському терені і вдоволити Малу Антанту без нарушення престижу Італії, Анґлія виступила в Римі з приязним демарше. Відповідні інструкції вислав Мекдональд британському амбасадорові в Римі.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 30. СІЧНЯ 1933.

П. КАЛЕН. 2)

Новий Рік у Данії.

(Продовження).

Подумати тільки: сучасна Данія перевищує всі европейські держави пропорціональною скількістю своїх періодичних видань! **На 3.600.000 людей є 300 щоденників і 2000 ріжних інших часописів!** А до цього рекорду ще і скількість авт: **на кожних 34 душ 1 авто!**

Ясна річ, є чимало також невідрадно-нездорових моментів у житті данського народу. Вистарчить згадати велику надпродукцію інтелігенції і непропорціональний ріст столиці: **кожний пятий данець живе у Копенгазі!**

Ось такі думки займають нас на пароплаві між Стуббекебінгом на Фальстері і Горбелле на Меені. Непомітно минає пів години серед густої мряки. Гудок наказує приготуватися до причалення. Їдуть тільки 4 подорожні. Меен, — величиною семий острів Данії після Селянд, Фінен, Льолянд, Борнгольм, Фальстер і Лянгелянд, — виринає з мряки.

*

Про наш приїзд до Горбелле вже знали. „Для певности" Форд цукроварні ждав вже від девятої. Шофер не потребує довго випитувати за чужим гостем.

Чудове шоссе веться по горбках, ярах, поміж селами й окремими чепурними будинками. За двацять хвилин не стає 15 кільометрів. Сердечно-привітливий директор цукроварні та його мила дружина зустрічають нас на порозі...

Щойно встаємо від сніданку, як вже їдемо до елегантного Рено. Сам господар править. Їдемо на північ острову над море, але спершу обїздимо і переїздимо навколо і впоперек місто Стеге і цукроварню.

Стеге немов Царгород у мініятюрі: з одного боку „велике море", а з другого залив. Міст над проливом лучить старе місто з новим. Як і більшість данських малих міст, Стеге має за собою багато століть. Колись був тут замок. Церква ще з XII. ст. Стара міська брама і глибокі рови свідчать про войовничо-бурхливе минуле. Тепер яких 2500 населення (на цілому острові 16.000). Кілька банків вказує на економічне значіння Меена, що має всього 217 кв. клм. Нове місто скупчене привітливими елегантними домиками довкола фабрики, яка є найбільш модерною цукроварнею в Данії. На воді кораблики і кораблі від дрібних човнів до великих пароплавів.

Авто й автобус панують на Меені. Залізниця не могла здобути для себе цієї перлини Данії. Були проекти, але населення противилося їм. Зате щедрою рукою дає воно засоби на будову гарних доріг для авт. Швидко вертаємось із прогульки. Погода не сприяла. А крім того надходить вечір: зустріч Нового Року...

*

Коло 7. год. всі за святочно накритим столом. Після їжі подають солодощі, а в ріжнобарвних пакунках дарунки з картками, на яких віршами виписані присвяти. По черзі голосно читають картки дорослі і діти та передають пакунки тому, чиє імя згадано. Завязується справжнє змагання у віршованні дотепів і приповідок. А пізніше засвічують востаннє різдвяну ялинку, навколо якої кружляють і співають усі, без ріжниці віку, пани чи слуги...

Святочну годину маємо пережити в домі сестри господині, а тому вже коло 10-ої заходимося коло ракет, бенґальських вогнів та інших огнестроїв у великому парку перед вікнами будинку. Після того йдемо до чудово уладженого будинку панни О. Лярсен.

Радіо, брідж, солодощі і „віски" допомагають прискорити кінець старого року. Лишається ще тільки пів години. Усі за столом, який ледви вміщує данські принади. Святочний настрій. Господиня проводить традиційним псалмам і пісням. Склянки приготовані. У радіо починає бити дзвін...

— „Ґледеліґт Нітор!" — „Радісного Нового Року!"

(Докінчення буде.)

—o—

Карні експедиції в совхозах.

Біля Новосибірська на західній Сибірі були кріваві розрухи в совхозах. Селяни відмовилися доставляти збіжа до магазинів. До здавлення саботажу вжили 20.000 вояків. Карні експедиції знищили вогнем артилерії цілі села.

——o——

Буря на Чорному Морі

МОСКВА. 28. I. ПАТ. На Чорному Морі шаліє буря. В новоросійському порті анґлійський пароплав „Ню Корнваль“ і багато рибацьких кутрів зірвало з якоря. Крім того багато рибацьких суден не вернуло до порту. На допомогу виїхали рятункові кораблі.

——o——

Справжнє есперанто.

Зближення народів ріжними комунікаційними засобами робить щораз актуальнішою справу міжнародньої мови. Війна вивчила міліони людей мову своїх ворогів, сусідів і мешканців далеких країв, куди вони забрили. Есперанто поширюється постійно, а проте великі держави не приняли його досі як мову офіціяльного порозуміння. Поруч дипльоматичної мови французької рівнорядне місце здобуває вже анґлійська, наслідком факту, що це мова світових бізнесменів. Одночасно німці, італійці, еспанці та росіяни можуть при кожній нагоді домагатись рівноправности у міжнародніх нарадах і зїздах для своєї мови.

Це складне питання рішив вирішити наскрізь ділово професор університету у Кеймбріджі К. Оґден при допомозі вчених ріжних національностей. Недавно 50 таких учених зі світовим іменем заявило прилюдно, що конче треба приняти одну допоміжну міжнар. мову, але не штучну. Та кожна жива мова нелегка для чужинців. Найбільший закид проти есперанта в тому, що воно легке для тих, які знають кілька чужинних романських і германських мов. Мовознавець Оґден відповідає на це так:

„За останніх 300 літ пропонували людям сотню ріжних штучних мов, але всі вони тільки збільшували вавилоську вежу помішаних язиків. Зате анґлійською мовою говорить нині вже більш як пів міліярда людей. Ми рішили, що ця проста, легка мова вже принята масами, має найбільші дані, щоби стати міжнародньою. Ми вибрали з неї 850 слів, які можуть заступити 20.000 інших. Цю мову можна засвоїти собі за місяць з усіма її нюансами, коли вчитись її тільки дві години денно. Ця упрощена мова названа нами „основний анґлійський“ звучить як справжня анґлійська“.

Анґлійська мова має 700 тисяч слів. Профеcор Торндайк склав словник із 20 тисячами, найбільше вживаними у літературі. Пересічний читач знає не більше 25.000. Проф. Оґден каже, що більшість анґлійських дієслів це зайві витребеньки, які можна заступити звичайними. Кількох фільольоґів після довгої праці залишили собі всього 36 дієслів, найпотрібніших для порозуміння, таких як: давати, йти, діставати, лишати, ставити, бути, мати, відбуватись, діяти тощо. Іменників треба було всього 400, прикметників 100 і ще 100 інших помічних слів. До цього додали ще 200 слів на означення необхідних предметів; таким робом склали словник із 1000 слів, які можуть заступити собою 20.000 інших.

До цього словника додана ще упрощена граматика анґлійської мови. На підставі неї кожний може утворити собі сам із одних слів інші. Така проста схема дає змогу вивчити цю просту, але живу мову швидше, ніж усі інші штучні. У Скандинавії, Японії та Китаю „основний анґлійський“ починає вже поширюватись. У цих краях друкують уже підручники цією скороченою мовою, а в Льондоні появилась „основна“ Біблія. Нема сумнівів, що ця нова анґліщина пошириться швидше, ніж есперанто і заступить його силою факту поширювання анґлійської мови. Поза Европою анґлійська мова найбільше відома в інших частинах світа, в Европі вона починає ставати суперницею французької та німецької.

Гітлерівська преса проти Гінденбурґа.

БЕРЛІН, 28. I. ПАТ. Провідник гітлерівської фракції у Східних Прусах Кубе оголошує в національ-соціялістичній кореспонденції статтю з гострими замітами для през. Гінденбурга. Політика Гінденбурга, заявляє Кубе, є для національної Німеччини погубна. Факт, що Гінденбурґ у 1928 р. без застережень іменував канцлером республики соціяліста Мілера, який підписав ганебний версальський трактат, а зате відмовився поручити цей уряд в 1932 р. борцеві за волю і честь Німеччини, Гітлерові, найде в історії Німеччини відповідну оцінку, подібно як мир у Тільзіті та оломунецький трактат.

Як господарять москвофіли.

До чого довела народні установи невідповіда льна господарка москвофільських провідників

X.

Подавши в попередніх числах „Діла“ образ господарки у львівських москвофільських установах, скажемо ще кілька слів про **внутрішні відносини серед столичної москвофільської „братії“**, аби лекше зрозуміти, як воно могло дійти аж до такої катастрофальної господарки.

Перше, що характеризує загал москвофільської інтелігенції Львова, це **повна затрата віри в народню силу.** Замкнувшись у тісний гурток, відірвані від живого пня народу, обсіли ті інтеліґенти вичислені у нас установи і творять — очевидно з деякими вимками — своєрідну „фамілію“. Одні члени тієї „фамілії“ — це нездари й непотріби, які не годяться до нічого, а інші таки свідомо ведуть установи, в яких сидять, до руїни. Є й такі, що не застановляються над нічим і не думають, вдоволені, що дістають свою платню. Тільки нечисленні одиниці болюють над теперішнім станом москвофільських установ у Львові і взагалі над нинішньою ролею москвофільства в Галичині, але серед витворених обставин вони безсильні, аби ті обставини змінити на краще.

Друга риса москвофільської інтелігенції Львова — **це її безпринціпність, безхребетність і брак всякої самоповаги.** Стративши звязок з народніми масами, не маючи в нікому й нічому опори, та інтелігенція блукає манівцями і лявірує між українським національним табором та польськими офіціяльними чи півофіціяльними кругами, бо не має ні сили ні змоги створити щонебудь здорового. Іноді деякі члени москвофільського гуртка докочуються аж до затрати всякої не то національної, але й людської гідности, а проте вони далі є членами „русских обществ“, а навіть є в проводі „русского“ нац. життя. Якжеж це життя може бути здорове, коли йому надають тон нерідко саме такі типи?!

Дальша характеристична риса тої інтелігенції — це її **загумінковість і життя серед постійних спліток.** Одно і друге зрозуміле, коли зважимо, що той дрібний гурток (до 100 родин) замкнувся у собі і знав себе, як то кажуть, наскрізь. Члени того гуртка знають до найменших подробиць про себе, „що, хто і як“, тому не можна дивуватися, що коли зійдеться разом кількох москвофілів, то ціла їх розмова — це будуть або сплітки, або й правдиві факти з життя й діяльности членів того самого гуртка в роді тих, яких ми торкнулися в попередніх статтях. На жаль, тих сумних фактів множиться в останніх часах чимраз більше.

Провінціональні москвофільські діячі, яких ще не обхопила „львівська деморалізація“, знають небагато про „подвиги“ своїх столичних однопратійців. Вони вірять у їх безінтересовність і не прочувають навіть, що **„русскі“ установи Львова опинилися над берегом пропасти.** Гадаємо, що москвофільські діячі з провінції зареагують на це як слід разом з тими чесними одиницями, яких не бракує в тому таборі й у Львові. Тому ми, пишучи про „порядки“ й деморалізацію в москвофільських установах Львова, з розмислом згадували тільки найважніше, не спиняючись на ріжних т. зв. дрібницях, які всеж кидають своє дивне світло на життя й відносини в москвофільському таборі. Не згадували ми досі прим. ні про тих „русских патріотів“, які, побираючи невеличну платню, уміють якось утримати не тільки півтузинову родину, але й мають за що уладжувати у себе гучні приняття й забави. Не згадували ми і про тих урядовців, які дістають мізерну платню, а проте мають змогу удержати родину, добре жити й бавитись, а до того купувати собі прекрасні парцелі за грубі тисячі долярів. Не згадували ми нічого і про платні деяких москвофільських менерів, які вони побирали і ще нині побирають по підчинених собі установах. А висота тих платень, коли зважити нинішній матеріяльний стан тих установ, до якого ті менери чейже довели, — подекуди дійсно значна. Про все те й інші ще справи надіємося написати докладніше в короткому часі, при чому постараємося проаналізувати, звідки мізерні урядовці мають такі широкі засоби до життя та чому вони всюди „міле відзяні“, а навіть виріжнювані...

Закінчуючи цей розділ, стверджуємо ще раз одно: москвофільські установи у Львові захопила у свої руки компанія „патріотів“, які там **поприміщували своїх синів, братів, сватів і свояків,** що добре дбають тільки про те, аби їм добре жилося та аби — Боже борони! — не дісталася до управи товариства яка чесна, працьовита й вишколена фахово одиниця. Чесних людей, які мають свій погляд на справу і які нераз звертали увагу на ріжні аномалії „русского“ життя у Львові, там бояться, як вогню і стараються їх усунути з установ під ріжними притоками, найчастіше що вони — українці!

Знаючи те все, зрозуміємо, чому ком. Бачинський міг розмірно легко закинути вудку на „русскі общества“, аби їх, мовляв, санувати. Як до того прийшло і як та „санація“ виглядає по нинішній день — про це в чергових статтях.

——o——

Арештування чеських фашистів

ПРАГА, 28. I. ПАТ. На основі інформацій з міродатного джерела головних спричинників збройного замаху на касарню піхоти в Брні моравському, Бобсінка і Гайду арештувала югославянська поліція в місцевості Макарска в Дальматії. Дипльоматичний представник Чехословаччини в Білгороді увійшов в порозуміння з югославянською поліцією.

Економічний огляд.

Українська хроніка.

„МАСЛОСОЮЗ" У МИНУЛОМУ РОЦІ. НОВІ КРАМНИЦІ.

Згідно з приблизними підсумками загальний оборот „Маслосоюзу" в 1932 р. був 11.257 тис. зол. Достава масла союзних молочарень зменшилась на 12.14 відс. в порівнанні до попер. року (2.133.262 кг. проти 2.428.012 кг.). Вивіз за кордон упав з 841.798 кг. у 1931 р. на 106.896. Цей упадок спричинила — як відомо — сильно поширена прогібіційна система в міжнародних торговельних взаєминах. Малі надії на зміну цього стану річей примушують дирекцію „Маслосоюзу" ще скоріщим темпом розбудовувати мережу краєвих пунктів збуту масла і старатись усе більше закріплюватися на краєвому ринку. Як зачуваємо — крім нової крамниці в Станиславові, про що повідомляло вже „Діло" вчора, задумує М. С. відчинити у краю в найкоротшому часі ще 4 нові крамниці.

Польська хроніка.

НЕБЕЗПЕКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО БІЛЯНСУ.

Як страшно корчаться торговельні обороти Польщі з заграницею, про це хай скаже слідуюче зіставлення в міл. зол.:

	Привіз	Вивіз	Сальдо
1929	3.111	2.313	—298
1930	2.246	2.433	+187
1931	1.468	1.878	+410
1932	862	1.084	+222

Отже від 1929 р. бачимо нечувану редукцію у вивозі на 61 проц. і в привозі на 72 проц.! Сальдо, хоч активне, проте недостаточне. Сама обслуга заграничних позичок у минулому році вимагала майже вдвоє більше грошей. Зайва річ підкреслювати, які це спричинює небезпеки для стійности гроша. Рахуючись із невеселим образом торгов. білянсу мусів Банк Польський дальше зменшувати обіг грошей, що викликало знову дальшу тісноту на грошевому ринку. Цей процес тревае дальше і на 20. н. м. обіг банкнотів досягнув найнижчого рівня від початку крізи, падаючи до суми 941,1 міл. зол.

ЗА ЗНИЖКУ ЦІН. — КАРТЕЛІ.

Від довшого часу уряд веде досить гомінку акцію за обниженням цін і переговорює з тою метою з картелями. Останні засадничо погоджуються на те, аби ціни обнизити, але зі свого боку ставлять вони ріжні вимоги. Спершу ці вимоги йшли дуже далеко (обниження податків, соц. тягарів, коштів роботи, кредиту і перевозу), тепер домагаються картелі інтервенційних замовлень і підсувають проекти ріжних публичних робіт, які оживилиб господарське життя. Як досі — то акція уряду по суті нічого не дала.

КВАРТАЛЬНІ ПРОМИСЛОВІ СВІДОЦТВА.

Господарські організації задумують висунути проєкт не річних а 3-місячних промислових свідоцтв. Видаток, звязаний з оплатою патентів рік наперед, при сьогоднішній непевній ситуації змушує богатьох купців зрезигнувати з дальшого ведення підприємства. В 1932 р. викуплено на 121 тисяч патентів менше ніж 4 роки тому. За рік 1933 статистики ще не маємо. Вона буде напевно ще гірша.

ТОВАРИСТВО ДЛЯ КОМПЕНЗАЦІЙНОЇ ТОРГОВЛІ У ЛЬВОВІ.

Труднощі міжнародніх оборотів зродили — як відомо — ідею компензацій, себто зрівноваження трансакцій експортових імпортовими трансакціями (товар за товар). Слідами Варшави проектують теж у Львові заложити товариство, яке регулювало би цей рід торговлі. Ініціятиву до цього дала Пром.-Торг. Палата, а з українців до комітету ввійшли: дир. Зайчківський, інж. Палій і дир. Мартюк.

Світова хроніка.

МІЖНАРОДНЯ ГОСПОДАРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Підготовку конференції веде спеціяльний комітет, що перманентно радить у Женеві. На днях проголосила комісія для справ господарської політики свій рапорт, у якому намічає пункти цієї політики, що ними повинна би занятись міжнародня конференція. У рапорті є теж вказаний шлях, яким можна розвязати найважніші болячки міжнародньго товарового обміну. Тим шляхом є: знесення контингентів, заказів імпорту, девізових обмежень, тощо. Підставою міжнар. господарських взаємин — каже комісія — мусить стати знову клявзуля найбільшого упривілеєння. З великим зацікавленням вичікує світова опінія рапорту фінансової комісії, що теж повинен небавком появитись. У ньому мусить комісія ясно поставити дві справи: валютову (особливо звязаний з тим поворот Англії до золотового стандарту) і воєнних довгів.

ВОЄННІ ДОВГИ ДАЛЬШЕ АКТУАЛЬНИМ ПИТАННЯМ СВІТА.

З успіхом міжнар. господарської конференції тісно вяже світова опінія розвязку справи воєнних довгів. Це висунув теж як першу умову господарської поправи світа, відомий англійський економіст Лейт Росс, що як „спец" засідає в підготовчому женевському комітеті. Загально очікують, що Америка, після довших торгів, значно поступиться у своїх домаганнях і з нетерплячкою чекають заповіджених на початок березня американсько-англійських і амер.-італійських переговорів. Редукція европ. зброєнь все ще становить „conditio sine qua non" евентуальних уступок Америки. Це міцно підкреслив авторитетний полк. Гавс на сторінках „Фіненшель Нюс".

ДОЛЯР ТА ІНФЛЯЦІЯ.

В Америці створились тепер два табори: одні за інфляцією доляра, другі проти неї. Деяку сензацію викликала в світі промова амер. сен. Борага, який став тепер завзятим інфляціоністом. „Доходи Америки рівняються тепер майже нулі — сказав він між іншим. При берегах Пацифіку рибний промисл зруйнований. Перебрали його ті краї, що відступили від золотого паритету. Також фармери не можуть проти тих країв боротись. З уваги на те залишається як остання розвязка тільки інфляція.

В. Н-вич

Садівничо-господарська Школа Товариства „Просвіта" в Милованні.

Відомий скрутний фінансовий стан Т-ва „Просвіта" в останніх роках відбився некорисно і на маєтностях Т-ва та веденні одинокої на наших землях української Господарської Школи в Милованні.

На Милованні тяжить довг у круглій сумі 100.000 зол. На цей довг зложилися: 21.804 зол. позичка з 1925 р. на будову стайні, 15.687 зол. з перерахування долярових довгів, яких курс значно піднісся від часу, в якому затягнено позичку, 28.349 зол. відсотки від довгу. Решта довгу це недобори школи, які виносять за час від 1925/26 до 1931/32 включно 45.630 зол. Господарство вплатило за той час на удержання школи 11.470.

Головний Виділ рішив шукати способів, щоби школу вести на основі самооплатности, бо далі задовжувати маєток на ведення школи є неможливо і недопустимо.

Головний Виділ при співучасти Т-ва „Сільський Господар" провірив докладно дотеперішний спосіб господарювання в Милованні та можливости побільшення прибутків з господарства бодай до тої міри, щоби вистарчило на удержання учителів.

Рівночасно з працями над реорганізацією самого господарства, яке не лише булоб дохідним, але рівночасно було би і засобом для практичного навчання в школі, поробив Головний Виділ старання в тому напрямі, щоби школа давала те знання, яке в нинішних тяжких господарських умовинах є для сільського населення необхідне та щоби ця школа служила якнайбільше доокoличному населенню.

Томуто покликав до життя окремий **Опікунчий Комітет** для школи з представників тих повітових установ та доокoличних філій Т-ва „Просвіта", які працею школи є найбільше зацікавлені як засобом ширення господарської науки між населенням їх району.

Опікунчий Комітет працює постійно при філії Т-ва „Просвіта" в Станиславові і в порозумінні з куратором школи п. сен. д-ром І. Макухом. Його завданням є приєднати для школи якнайбільше учеників з найближчої околиці та безпосередня опіка над школою і господарством у Милованні.

Крім цього покликав Головний Виділ до життя у Львові Педагогічний Патронат для школи в Милованні з представників тих краєвих **центральних господарських установ,** які працюють для піднесення культури і добробуту українського села („Ревізійний Союз Українських Кооператив", „Маслосоюз", „Сільський Господар", „Рідна Школа" і „Просвіта").

Завданням Педагогічного Патронату є дбати, щоби школа в Милованні вчила передовсім того, що для господаря в теперішньому часі необхідно знати. Педагогічний Патронат звертає головну увагу на побічні предмети з господарського і кооперативного життя, для яких навчання буде старатися придбати найкращих фахівців, що практично працюють в установах.

Таким чином думає Головний Виділ заінтересувати школою ширший загал та уможливити заінтересованому школою громадянству вгляд у працю школи і господарства, щоби можна було якнайбільше узглядинювати потреби населення.

Праця Опікунчого Комітету і Педагогічного Патронату вплине безперечно на побільшення фреквенції в школі, бо вона звяже цю школу тісно з потребами господарського життя нашого села.

Та за Головним Виділом залишається найбільша трудність, а саме забезпечити бюджет, бо лише тоді можлива правильна праця в школі.

Головний Виділ рішив урухомити школу з днем 1. березня 1933 р. і закликає все зорганізоване громадянство помогти йому в цьому ділі.

Д-р М. Холевчук.

ПЕРЕДПЛАТА НА ЛЮТИЙ

ЗОЛ. 5·—

Впов. Передплатників, які прислали за лютий 4·— зол., просимо ласкаво додатково надіслати 1 зол.

АДМІНІСТРАЦІЯ

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 744-7

— **Д-р Миронович Антін орд.** у внутрішніх недугах Львів, вул. Жовківська 64, ч. тел. 52-05. Лічення кварцовою лямпою. 1124 10-?

— **Емеритований суддя Франц Бабяк** відкрив адвокатську канцелярію в Бережанах і веде її при вул. Ґертлера ч. 1 (проти маґістрату). 2-?

— **Петро Смаль,** емеритований суддя, отворив адвокатську канцелярію в Мельниці.

— **Основні Збори Психотехнічної Поради для вибору звання** при Головній Управі „Рідної Школи" відбудуться в суботу, дня 4. лютого ц. р. в 6. год. вечором в домівці школи „Рідної Школи" при вул. Мохнацького ч. 12. I. пов. Просимо всіх українських громадян якнайчисленніше явитись на ці збори. — **Організаційний Комітет.** 1314 II

— **З наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.** Засідання математично-природописно-лікарської секції буде у вівторок дня 31. ц. м. в год. 18. в канцелярії Т-ва. Членів проситься о численну участь. — **Д-р В. Левицький, д-р Ю. Полянський.**

— **Традиційний студентський концерт** для вшанування памяти **„Бою під Крутами"** відбудеться заходом львівських українських студентських організацій в понеділок, 13. лютого ц. р. в год. 19.30 в салі Муз. Інст. ім. М. Лисенка (Шашкевича 5). Білети раніше можна набути в Союзнім Базарі.

— **Вистава песи Л. Українки.** Крім „Лісової пісні" не бачили ми досі на сцені ніодної песи цієї великої поетки. Десять її пес жде досі свого виведення. Навіть із книжок вони, на жаль невідомі нашому ширшому загалові. Велике прегарне видання збірних її творів, що появилось у Києві недоступне для галицьких читачів з огляду на свою високу ціну і тому, що деякі томи цього повного видання передучасно випродані на Радянській Україні; наші книгарі не можуть нині навіть постачити комплету творів Лесі Українки. Наш театр, узявши на себе виставу „Бояриню", хотів виповнити велику прогалину в своїм репертуарі, що не збагачується новими песами. Одночасно вважав він своїм обовязком супроти грмоадянства познайомити його ще з одним твором великої поетки — стільки літ після смерти так само забутої, як і за її життя.

УКРАЇНСЬКА ПЕТИЦІЯ В ЛІЗІ НАЦІЙ.

Польські джерела принесли вістку, що пос. Мілена Рудницька подала до секретаріяту Ліґи Націй петицію в справі тюремництва в Польщі. Пос. Рудницька домагається, щоби петицію признали наглою та щоби її негайно розіслали всім членам Ради Ліґи.

(Наша Редакція покищо не одержала автентичної вістки про цю справу).

ТИФ У СКІЛЬЩИНІ.

Пошесть черевного тифу вибухла в Оравчику (Скільщина). Досі занедужало там 14 осіб, одна з них померла. Село ізолювали, а в шкільному будинку уладили шпиталь. Червоний Хрест виделеґував до того шпиталю три санітарки та лікаря д-ра Шренцеля зі Сморжа.

АНҐЛ. АМБАСАДОР ВИЇЗДИТЬ З АМЕРИКИ.

НЮЙОРК, 28. І. ПАТ. Анґлійський амбасадор виїде 31. І. до Льондону, щоби зясувати свому урядові стан справи воєнних довгів.

БОМБА ПІД ДОМОМ МУСОЛІНІЄВОГО ПРИЯТЕЛЯ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, 28. І. ПАТ. Під дім Ді Сільвестро, Мусолінієвого приятеля та голови т-ва „Синів Італії" підложили бомбу, якої вибух знищив дім зовсім. Діти й жінку Ді Сільвестро разом із ос. секретаркою присипало румовище. Ді Сільвестро не був тоді дома. Зпід звалищ добули секретарку й дітей, тяжко ранених. Жінки Ді Сільвестро досі не найшли. Треба згадати, що Ді Сільвестро щойно кілька днів тому вернувся з Італії, де був із усією родиною.

20 ПОЧТОВЦІВ — ШПІОНАМИ.

БУКАРЕШТ, 28. І. ПАТ. Учорашньої ночі поліція арештувала під закидом шпіонажі 20 службовців тутешньої почти. Їх обвинувачують, що викрадали урядові документи та доставляли їх закордонним конфідентам. У звязку з цим перевели теж арештування на провінції. Слідство виявило, що в аферу вмішані комуністичні орґанізації.

— **Вийшли на волю.** Зі станиславівської тюрми вийшли на волю Осип Мончук і Осип Слиминський з Галича, що пересиділи у слідчій тюрмі від 22. листопада м. р. Слідство проти них припинено.

— **Новий воєвода у Львові.** Поголоска про зміну на становищі львівського воєводи нарешті здійснилася. Дотеперішнього воєводу д-ра Рожнецького перенесли на становище воєводи в Люблині, а на його місце покликано теперішнього президента міста Кракова, команданта леґіонової кавалерії, полк. Беліну-Пражмовського. Крім того буде покликаний ще другий віцевоєвода, якого назвище покищо невідоме. Отже буде це одиноке воєвідство з двома віцевоєводами.

— **Зловживання у судах.** У Львові арештували секретаря цивільного суду Рудольфа Бачинського наслідком зловживань в урядуванні. Це вже третя в останньому часі подібна афера у львівському судівництві.

— **Новий залізний міст** затягнено 16. ц. м. на залізничому шляху під Нижневом. Цілий міст змонтували осторонь, а потому віндами затягли на місце старого. Перерва в залізничому руху тревала ледви кілька годин.

— **Самогубство в суді.** На коридорі окружного суду в Коломиї відобрав собі життя вистрілом з револьверу урядовець рільничого кулка в Коломиї, Вільгельм Червінський. Поліція веде дохождення.

— **Під замітом зловживань.** Бурмістра містечка Гвоздець пов. Коломия, Казимира Стусіка усунули від урядування наслідком грошевих зловживань, яких допускався на шкоду громади. Між іншим закинули йому прилюдне хабарництво. Під враженням тих закидів Стусік умер нагло перед своїм домом.

— **Жертва морозу.** Коло залізничого мосту на відтинку Крехковичі-Брошнів пов. Долина найшли трупа, в якому пізнали селянина Петра Мазуркевича. Лікар ствердив смерть від морозу.

— **Постріляв поліцая.** До золочівського шпиталю привезли тяжко раненого постерункового Маріяна Бруса з Білого Каменя. Він мав доставити до вязниці якогось арештанта. По дорозі арештований добув нагло револьвер і пострілив поліцая в шию і втік.

Димісія Шляйхерового уряду.

ФОН ПАПЕН ТВОРИТЬ УРЯД.

У звязку зі вступною статтею про упадок Шляйхера подаємо в доповнення останні телеграми:

БЕРЛІН, 28. І. ПАТ. В год. 12.15 канцлера Шляйхера приняв президент Гінденбурґ. Після короткої авдієнції Шляйхер зголосив в імені всього кабінету димісію. Президент Гінденбурґ димісію приняв і поручив теперішньому кабінетові, щоби тимчасово виконував владу.

Безпосередньо потім президент приняв бувш. канцлера фон Папена та поручив йому навязати переговори з партіями, щоби устійнити політичне положення та розглянути істнуючі можливости для нового уряду.

Офіціяльний комунікат.

БЕРЛІН, 28. І. ПАТ. Про перебіг авдієнції канц. Шляйхера у през. Гінденбурґа урядово комунікують:

Канцлер Шляйхер здав нині президентові Німеччини звіт про положення та заявив, що теперішній уряд згідно зі своїм характером, як президіяльний кабінет, лише тоді міг би предложити райхстаґові свою програму й устійнити своє становище, колиб президент республики дав йому повновласти для розвязання райхстаґу. През. Гінденбурґ сказав на це, що в теперішньому положенні не може приняти того предложення. Тому канц. Шляйхер зложив димісію всього кабінету. Президент димісію приняв і поручив урядові тимчасово вести аґенди.

Президент висловив при цьому Шляйхерові та членам уряду подяку за жертвенну службу для добра країни в тяжких часах.

Професійні союзи проти Папена.

БЕРЛІН, 28. І. ПАТ. Ряд начальних професійних союзів робітників і службовців звернувся до през. Гінденбурґа спільною телеграмою, в якій перестерігають, що поручення уряду суспільно-реакційним ворогам працюючої кляси прийме вся робітнича Німеччина за провокацію.

Професійні союзи сподіються, що през. Гінденбурґ спротивиться рішучо всім заходам, які стараються довести до державного перевороту й обстоюватиме конституційну розвязку кризи.

Рівночасно нач. орґанізації професійних союзів звернулися до президента Німеччини з просьбою, щоби приняв їх на спеціяльній авдієнції.

Страшні репресії на Радянській Україні.

Після важких репресій радянської влади суґроти кубанських козаків, яких масово переселено на північ, радянський уряд виступив з подібними репресіями в тих округах Радянської України, де селяни не виконали збіжевого пляну і ставляться ворожо до урядових розпорядків. З полтавської округи вислали коло 1000 родин на Сибір під замітом рільного саботажу. Все їх майно сконфіскували в користь держави. З інших округ України виселено теж масово українських селян. Загальне число виселенців, між якими находяться теж опозиційні члени комуністичної партії України, доходить до 20.000 осіб. Положення виселенців жахливе, бо не мають відповідної одежі, а транспортують їх у замкнених ваґонах під сильною ескортою ДПУ. Коли один такий транспорт приїхав на дворець у Курську, в одному ваґоні найшли 6 замерзлих селян. Одночасно в багатьох округах України карні експедиції розправляються жорстоко зі селянами за укривання збіжа.

Арештування словінських політиків

Як повідомляють із Люблини, арештували там двох словінських політиків, а це б. міністра д-ра Корошеца і заступника голови словінської католицької партії Натлятцана. Обох перевезли до Нового Базару. Арештування стоїть у звязку з акцією за словінську автономію.

13 осіб згинуло наслідком дрезденської різанини.

На знак протесту проти дрезденської різанини в цілій Саксонії застрайкувало на кілька годин кільканацять тисяч робітників, а в деяких місцевостях відбулися великі демонстрації. У Ляйпціґу побили тяжко двох ґітлерівців. Із тяжко ранених у Дрездені дальші чотири особи вмерли, побільшуючи число смертних жертв різанини до 13 осіб.

— **Урядовці найвищого суду комуністами.** У варшавському апеляційному суді запав присуд у справі комуністів, що творили комуністичну групу в судівництві. Справа була свого часу дуже голосна, бо між арештованими найшлися службовці, заняті в найвищому суді та кількох судових аплікантів. Суд першої інстанції засудив урядника найвищого суду Щота на 6 років вязниці, інших обвинувачених на кару 4 і 3 роки вязниці. Апеляційний суд затвердив вирок першої інстанції, не вчислюючи обвинуваченим слідчої вязниці.

— **Люльки небезпечні.** У берлінськім інституті, де досліджують недуги рака ствердили, що рак на губі дістають майже виключно мущини. Із 173 таких випадків 169 було мужеських недуг. А тому, що із них 123 особи курило люльку, ясний звязок між куренням люльки і раком на губі.

— **Конкурс краси вистави у Шікаґо.** Париське видання „Шікаґо Трібюн" помістило цього місяця поклик до всіх дівчат і молодих вдів з усього світа. Міжнародня вистава у Шікаґо, яка відчиняється 1-го червня потрібує королеву краси. Редакція цього найбільш поширеного щоденника взяла на себе цю працю за порозумінням із виставовим комітетом. Кандидатки повинні посилати свої фотографії до редакції, де виберуть 51 красунь. Усі вони поїдуть на виставу до Шікаґа на рахунок шікаґівського денника. Тут виберуть із 51-ох три — „королеву" і дві придворні дами. Перша дістане 5.000 дол., друга 3.000 і третя 2.000 дол. Участь у конкурсі можуть брати жінки всіх національностей, без огляду на професію і суспільне становище, з виїмком професійних красунь себто театральних і кінових артисток і модельок у мистецьких підприємствах. Крім цього „Шікаґо Трібюн" у своїм американськім виданні поміщуватиме у своїх недільних додатках сто вибраних фотографій із гонорарем 100 дол. за кожну. Париське видання теж помістить у своїм додатку 100 фотоґра-

фій по 100 фр. за кожну. Щоби взяти участь у конкурсі необхідно купити число парисього або американського видання „Шікаґо Трібюн" і вирізати з часопису купон, щоби приклеїти його на другім боці фотографії. У купні цього числа міститься вся тайна того світового конкурсу. Адже на світі є міліони молодих жінок, що хотять їхати задурно на шікаґівську виставу, ще й дістати гроші.

— **Щастя і нещастя на льотерії.** У селі Паура у Тиролі трапилась цікава історія. Робітниця Ашінгер уродила дитину, якої батьком був робітник Штундер. Дитина була нелюбна, тому її батьки хотіли її позбутись. Штундер задушив дитину, загорнув у полотно і кинув до ріки. Бу-

до це 12. серпня 1932. Убийник уважав, що це добра нагода поставити на льотерію, щоби перевірити своє щастя і поставив 100 лірів на числа 12, 8 (восьмий місяць), 19 і 32. Усі чотири числа вийшли. Нехай астрольоги, спіритисти і фільософи думають над злобним пальцем Долі! Штундер виграв великі гроші. Та розбагатівши не хотів уже женитися зі своєю любкою. Тоді вона з помсти повідомила поліцію про тайну його виграної — його злочин.

—o—

З театру.

Кооператива Український Театр у Львові (Театр ім. Тобілевича): „РОКСІ", комедія Коннерса (Саля Театру Ріжнородностей).

Погідна, приємна комедія. Маємо їх нині так мало у світовім репертуарі, в театрі і в кіні, навіть у буденщині, де комедії буває щораз більше, що варт на неї поглянути більш як раз. Хто бачив її вчора вдруге, не жалував вечора. Жалували ми тільки артистів, які заслужили на більшу авдиторію і жалували тої публики, що у своїм бюджеті не найшла позиції на скромний білет. Приємно прирівняти гру наших артистів із добрими, чужими, що мають усі вигоди, щоби ролю добре передумати та випробувати на вигідній сцені.

„Роксі" — нині найуспішніша песа у репертуарі нашого театру на провінції. Це навіть одна із тих рідких сучасних пес, на які можна післати молодь, бо любов приймає там таку невинну форму, що заздримо американцям їхньої молодости. Постійний конфлікт між старою подружою парою має всі риси клясичних комедій, спільних для всіх віків і народів.

Заголовна роля належала до п-ні Ленської завсіди приємної, свобідної та із тією дрібкою наївности, яка зробила її такою симпатичною у відомій креації з „Церковної миші". П. В. Блавацький, її партнер, умів добути у відповідних хвилинах гумор притаєний автором у запитах і відповідях молодця, що єднає зі сміливими фінансовими плянами велику несміливість супроти жіноцтва. П-ні Совачева як завсіди створила справжній тип наперемінну злющої та заляканої жінки; п-ні Бенцалева та п. Яковлів були теж дуже добрі.

м. р.

СПОРТ.

З КАРПАТСЬКОГО ЛЕЩАТАРСЬКОГО КЛЮБУ.

В неділю 5. лютого відбудеться **загальна міжклюбова прогулька** всіх українських лещатарів зі спільною знимкою, на яку повинні обовязково прибути всі зорганізовані лещатарі. Лещатарів, які не належать до ніякої української організації запрошуємо до участи. Збірка точно в год. 10. кінець трамв. лінії 4 на Вис. Замку.

Дня 12. лютого відбудуться **Краєві Лещатарські Змагання.** Того самого дня вечором роздача нагород і товариська гутірка при чаю.

Філія К. Л. К. Ворохта: Дня 29. ц. м. улаштовує філія змагання в бігу на 16 км. за відзнаку справности К. Л. К. Крім того змагання в скоках.

Філія К. Л. К. Космач: II. Заг. Збори відбулися дня 14. ц. м. Новий Виділ: голова Андрій Кіфяк, заст. голови Курило Пожоджук, секретар Микола Пилипюк, господар Василь Вінтоняк, справник Іван Кушнірчук. Контрольна комісія: Андрій Пожоржук, Микола Васкул, Василь Ребеджук. Мир. судля: учит. Ярослав Шумилович. Сходини філії відбуваються що суботи. Філія приступила до виробу власних лещат, одначе не може з грошевих причин роздобути відповідної скількости сирівцю. Філія передплачує кілька часописів і журналів.

Філія К. Л. К. Березів Нижний: К. Л. К., який поставив собі за завдання поширювати лещ. спорт у масах, а в першу чергу серед нашого населення в горах, де зчасом може він стати не лише спортом, але й життєвою конечністю, зробив ще один крок вперед. Дня 19. ц. м. відбулися установчі Заг. Збори філії К. Л. К. в Березові Нижнім у присутності 25 членів. До Виділу увійшли: голова Василь Ґеник-Антошків, заст. голови Антось Арсенич-Зубрик, секретар Степан Арсенич Антося, скарбник Василь Ґеник Андрія, господар Михайло Арсенич Василя, справник Микола Ґеник Антошків. Контрольна комісія: Петро Ґеник, Іван Кузич, Микола Арсенич. Мир. суд: Михайло Ґеник Івана. Збори відкрив Михайло Ґеник, проводив Іван Кузич. Березів Нижний відомий як свідоме і зорганізоване село, а вибрані до Виділу люди дають запоруку, що тамошня філія К. Л. К. виважеться найкраще зі своїх завдань.

ОТВОРЕННЯ СПОРТОВОЇ ГАЛІ У ЛЬВОВІ.

Міський комітет фізичного виховання і військового приготування у Львові відчиняє в неділю 29. ц. м. в год. 12 вполудне власну спортову галю (лижварський тор) при вул. Яблоновських. У програмі м. ін. гаківкові змагання Чорні — тім Львова.

КАНАДА — АНГЛІЯ 8:0

В гаківкових змаганнях, розіграних у Ліверпулі перемогли високоциферно канадійці.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

„БОГОСЛОВІЄ", науковий тримісячник. Видає Богословське Наукове Товариство. Том X. Кн. 4. Львів, 1932. Зміст: Д-р Лео Глинка: De potestote episcoporum. Січинський: Вежа і дім Корнякта у Львові; о. д-р Г. Костельник: Поняття матерії в стариннихатомістів і в нинішній фізиці; Вибрані питання; Огляди й оцінки; Всячина.

„ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО", ілюстрований двотижневий літературний і політичний журнал. Рік видання 6. Прага, 10 січня 1933.

„ВІСТИ З ЛУГУ". Р. VIII. ч. 1. Львів, січень 1933. Вісти з Лугу це місячник, присвячений луговим і січовим справам, просвіті та науці.

„ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС", орган Ревіз. Союзу Укр. Кооператив. Ч. 3—4. Львів, 15. січня 1933 р. Рік XIII.

НОТИ:

Й. КИШАКЕВИЧ: *Служба Божа по західно-українському церковно-народньому напіву на мішаний хор.* Духовно-музичні твори Й. Кишакевича ч. 21. Львів, 1933, стор. 32, 4°. Ціна 7.50 зол.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр в приватних оборотах зол. 8.90.75.

В міжбанкових оборотах нотували: Ню Йорк 8.92.25—8.92.50, Льондон 30.25—30.40, Ціріх 172.75—173, Прага 26.40—26.48, Відень 102—105, Берлін 212.20—212.40, Париж 34.80—34.90.

Акції.

Банк Польський 82,5, 83 і одна четверта.

ЗБІЖЕ.

Жито збірне 14—14.25. — Інші курси незмінені.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. I. 1933 р. за масло експортове та десерове пріма 2·20 зол., за літру молока 15—17 сот., літру сметани 0·00 зол., копу яєць 5·40—5·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр ім. Тобілевича в салі Театру Ріжнородностей.

Понеділок, 30. I. год. 7.30 веч. „Бояриня" песа Лесі Українки.

Вівторок, 31. I. год. 7.30 веч. „Мотря" Лужницького й Лісевича на основі Лепкого

Великий Міський Театр.

Неділя, 29. I. год. 3.15 попол. „Аїда" оп. Вердія (виступ Голинського).

Понеділок, 30. I. год. 7.30 веч. „Розбійники".

Вівторок, 31. I. год. 7.30 веч. Карнавалові вечорі в опері (комічна опера Пучінія „Джанні Шікі", „Чемпіон тяжкої ваги" ком. оп. Кренека та балетове дівертесмо „Віденські ночі" муз. С. Штравса).

Середа, 1. II. год. 7.30 веч. „Розбійники".

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 29. I. год. 3.30 попол. „Джім і Джіл" (останній раз).

Неділя, 29. I. год. 7.30 веч. „Магія" (Абон. 6).

Середа, 1. II. год. 7.30 веч. „Джім і Джіл" (Абон. 5).

Кіна.

АДРІЯ: „Король прошаків".

АПОЛЬО: „Чари очей" (Дж. Гейнор).

АТЛЯНТІК: „Безприютні".

КАСІНО: „Мата Гарі" (Грета Гарбо).

КОЛІСЕЙ: „Небезпечна проба", „Золотий шал".

КОПЕРНИК: „Жінка з бічної вулиці", „Слім і Грім при війську".

МАРУСЕНЬКА: „Жінка з бічної вулиці", „Слім і Грім при війську".

МІРАЖ: „Непотрібна".

ОАЗА: „Чоловік своєї жінки" та ревія.

ПАЛЯС: „10 проц. для мене".

ПАН: „Ц. к. команда сердець".

ПАСАЖ: „Пімста божевільного" та додатки.

ПРОМІНЬ: „Гаі-Тан" і комедія.

СТИЛЕВЕ: „Пат і Паташон, винахідники пороху" та ревія.

УТІХА: „Чудо вовків" і ревія „Підвечірок у тітки Кунегунди".

ХИМЕРА: „Геєнна жінки".

Закордонне радіо.

Неділя, 29. січня 1933.

Братислава (279,3) 15.00 „Вільгельм Тель" оп. Россінія, **Бреслав** (325) 16.00 Пісні в супроводі лютні, **Міляно** (331,4) 12.30 Концерт, 21.00 Опера, **Штутгарт** (360,6) 12.00, 16.00 Концерт, 19.00 Вес. нар. музика, 20.00 „Ябука" оп. Штравса, **Гельсінгфорс** (368,1) 17.35 Арфа, 18.35 „Віденська кров" оп. Штравса, **Ляйпціг** (389,6) 12.00 Концерт, 20.00 „Село без дзвонів" оп. Кінеке, **Букарешт** (394,2) 17.00, 18.25 Орхестра, 20.00 „Весела вдовичка" оп. Легара, **Сотенс** (403,8) 20.45 Муринські пісні (трансм. з Нюйорку), **Рим** (441,2) 12.30 Концерт, 20.45 „Гейша" оп. Джонса, **Відень** (517,2) 10.30 Пісні, (Кіюріна) 11.30, 17.05 Концерт, 20.00 Звуковик, танок, оперетка, **Мінхен** (532,9) 15.15 Нар. пісні, **Будапешт** (550,5) 11.15 Богослуження, концерт, 18.15 Мад. пісні, **Харків** (937,5) 10.30, 15.15, 16.00, 13.40, 24.00 Концерт, 13.15 Звуковик, 16.30 Гумор, сатира.

Понеділок, 30. січня 1933.

Братислава (279,3) 16.10 Концерт, 17.10 Спів, 18.00 Скр. соната, **Міляно** (331,4) 20.30 Камер. музика, **Брно** (341,7) 19.25 Гавайська музика, **Гельсінгфорс** (368,1) 17.00 Квартет лоівецьких рогів, 18.25 Фінл. пісні, **Рим** (441,2) 17.30 Скрипка, **Відень** (518,1) 19.55 Пісні й арії, 20.35 Військ. орхестра, **Будапешт** (550,5) 18.20 Циг. орхестра, 19.40 Концерт, **Харків** (937,5) 10.00 Концерт, 15.15 Музика, рецитації, 18.00 Опера, 24.00 Звуковики, **Кеніґсвустергавзен** (1634,9) 20.10 Вес. програма, 21.10 Брамсові пісні (хор молоді), **Париж** (1724,1) 21.00 Вечір пісенькарів.

Львівське радіо.

Неділя, 29. січня 1933.

11.35 Місійний відчит, 11.58 Час, 12.10 Метеорольоґ. комунікат, 12.15 Симф. поранок, 14.00 Плекаймо овочі, 14.20 Легка музика, 14.40 Що чувати, що треба знати?, 15.00 Орхестра, спів, 16.00 Для дітей: „Що діється в світі", „На червоній зорі", 16.25 Грамофон, Сільва рерум, 16.45 „Жигмонтова колюмна в Варшаві", 17.00 Солісти, комунікат союзу сільгромад, 18.00 Всячина, 18.20 Лісовий куток, 18.30 Відчит мін. Кватковського, 20.00 Польські нар. танки та пісні, 21.30, 21.32 Спортові вістки, 21.40 Скрипка, 22.10 Танкова музика, 23.05 Комунікати, 23.10 Ревія.

Понеділок, 30. січня 1933.

11.40 Огляд преси, 11.50, 13.20 Метеорольоґ. комунікат, 11.58 Час, 12.10 Грамофон, 15.10 Експорт. комунікат, 15.15 Господарський комунікат, 15.25 Комунікац. огляд, 15.30 Грамофон, Сільва рерум, 16.00 Листи та програми, 16.25 Лекція фр. мови, 16.40 Торг. і платничий біляно, 17.00 Фортепян, 17.25 Комунікат для рибалок, 17.35 Пісні (Лестуці — сопран), 18.00 Легка музика, 18.50 У службі милосердя, 19.05 Всячина, 19.20 Серед книжок, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. радденник, 20.00 „Джоконда" оп. Понкієллі (грам. плити), Спортові вістки, 22.55 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Звичайні Загальні Збори Товариства „Філія Союза Українок" в Калуші відбудуться дня 5. лютого ц. р. в год. 2-ій попол. зі звичайним порядком нарад. — За Виділ: **М. Тисовська.** 1316 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

1 ЗОЛ. направа брошки, перстеня або ковтка коштує у Мандля, вул. Коперника, проти кіна „Коперник". 1197 5-10

ПОПОЛУДНЕВИЙ курс крою шиття, моделювання починаю 4. лютого. Ціна знижена. **М. КОЗЛОВСЬКА,** Академічна 22, I. 1301 3—3

ДИВАНІВ перських та смирненських останні курси під управою відомого творця диванового промислу пана Карла Литвиновича починаються 31. січня і 1. лютого. Щоби дати змогу кожному взяти участь у такій гарній праці, цілість курсу 14 днів по 2 години денно, лише 10 золотих. Вписи, інформації для пань і панів у попередніх днях від 11—13 і 17—19-ої у робітні диванів, Львів, Зиблікевича 18. Зазначуємо, що з причини від'їзду пана Литвиновича до Познаня на ведення курсів, курси у Львові є останні. 1307 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

УРОЛЬОҐ-ОПЕРАТОР

Д-р В. Кесслєр

У НЕДУГАХ НИРОК І МОЧЕВИХ ДОРІГ
ЛЬВІВ, РУТОВСЬКОГО 24, ТЕЛ. 76-19.

ПЕРЕГЛЯД І ДОПОВНЕННЯ РАДІОВІДБІРНИКІВ — УСЕЛЄКТИВНЕННЯ ЛЯМПАМИ НОВИХ ТИПІВ — ЕЛЄКТРО-ДИНАМІЧНІ ГОЛОСНИКИ модель 1932-33 НАЙНОВІШОЇ КОНСТРУКЦІЇ АПАРАТИ СІТКОВІ ТА БАТЕРІЙНІ — НОВІ МОДЕЛІ ФОТОГРАФІЧНИХ АПАРАТІВ — ПОСПІШНА ФОТОГРАФІЧНА РОБІТНЯ

Фото-Радіо-Паляс, Львів, пл. Марійська ч. 6
740 (Дім Шпрехера). 29—30

Хто хоче навчитися доброї української літературної мови, хто хоче пізнати історію своєї мови, хто хоче довідатися, як де говорить український нарід, **ТОЙ МУСИТЬ ПЕРЕДПЛАТИТИ**

Науково-популярний місячник „РІДНА МОВА",

присвячений всебічному вивченню УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Головний Редактор і Видавець проф. д-р ІВАН ОГІЄНКО.

ПЕРЕДПЛАТА:

6 зол. річно, 3 зол. піврічно, — 1.50 чвертьрічно. За границею 1 амер. доляр. Конто чекове П. К. О. число 27110.

Адреса Редакції й Адміністрації: **Warszawa, Stalowa 25. m. 10.**

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10